

Gala Verdi – Wagner de la Operă

(Costin Popa – 5 aprilie 2013)

Primele semne

După preluarea frâielor puterii la prima scenă lirică națională, la cumpăna anilor, noul management s-a văzut nevoit să reproducă proiecte de stagii ale vechii conduceri, cel puțin pentru începutul lui 2013. Așa încât concepția schimbării și așteptările inițiative vor fi decelabile abia în perioada următoare, mai consistent în sezonul 2013-14. Până acum a pus în operă doar ceea ce era deja generic gândit, cu două excepții semnificative. Mai întâi a anulat deja tradiționalul Concurs de Canto „Maeștrii Artei Lirice” care în acest an era menit să omagieze numele mezzosopranei Zenaida Pally (ce păcat că marea artistă, una dintre cele mai ilustre ale României, rămâne în continuare în penumbra rememorărilor oficiale, la peste un deceniu și jumătate de la trecerea în neființă!) și l-a înlocuit cu o competiție în format nou, programată în iunie. Apoi, în spațiul rămas disponibil prin dispariția Concursului Zenaida Pally, la sfârșit de martie, a apărut gala (două serate identice consecutive) destinată marcării Anului aniversar Verdi – Wagner 200, ce prefigurează premierele cu „Tannhäuser” și „Otello”, proiectate tot de vechea conducere, dar care vor fi produse în aprilie, respectiv în septembrie, la Festivalul Internațional George Enescu.

Înainte de galea din 31 martie, o scurtă conferință de presă a directorului general Răzvan Ioan Dincă, anunțată cu numai 24 de ore înainte și desfășurată într-un cadru... intim – în foyer, în picioare – a dezvăluit câteva gânduri și planuri repertoriale, reluarea baletului „Lacul lebedelor” și operi „Faust”, în vechile viziuni importante ale lui Gheorghe Iancu, respectiv Alexandru Tocilescu, precum și două noi producții cu „Rigoletto” și „Traviata” în mizanscenele unor regizori englezi, acestea din urmă menite fiind să înlocuiască actualele montări, una istorică, alta mai recentă. Cel puțin pe termen scurt, mixtura între titluri noi venite din proiecte anterioare („Don Giovanni”, „Tannhäuser”, „Otello”), refrișări („Lacul lebedelor”, „Faust”) și alte viziuni („Rigoletto”, „Traviata”) dă o imagine pozitivă. În privința altor noutăți, mai așteptăm.

Valoroasa diasporă lirică română

Galele Verdi – Wagner au intenționat să îmbine prezențele pe scena Operei Naționale a unor cântăreți din diaspora română, cu aceia care sunt distribuiți în mod curent în spectacolele bucureștene. Din punctul de vedere al primului grup, demersul a fost temerar, întrucât în Occident programările se fac cu ani înainte și era puțin probabil ca artiștii noștri stelari să fie găsiți liberi la sfârșit de martie. Totuși inițiativa a fost laudabilă și a vădit orientarea managementului către reîmprospătarea afișelor cu numele românești cu care ne mândrim văzându-le în distribuțiile internaționale.

Răzvan Ioan DINCĂ,
directorul general al Operei

Intenția de a-i atrage a fost evidentă și prin faptul că acestor invitați la gală, soprana Valentina Naforniță, tenorul Alexandru Badea și basul Dan Paul Dumitrescu, le-au fost oferite pe scenă, în cadrul festiv al seratei din 31 martie, „contracte onorifice care simbolizează angajamentul luat de către părți în sensul perpetuării colaborării lor”. Bun început, timid totuși, întrucât asemenea contracte ar fi trebuit oferite cât mai repede și unor nume ca – listez neexhaustiv în ordine alfabetică: Nicoleta Ardelean, Anda Louise Bogza, Roxana Constantinescu, Cellia Costea, Ruxandra Donose, Angela Gheorghiu, Teodora Gheorghiu, Anita Hartig, Brigitta Kele, Bogdan Mihai, Elena Moșuc, Liliana Nikiteanu, George Petean, Ștefan Pop, Adrian Sâmpetrescu, Ileana Tonca etc. Nu-i uit pe marii noștri dirijori și regizori Christian Badea, Petrică Ionescu, Ion Marin, Silviu Purcărete, Andrei Șerban...

Ce panoplie de valori! Am mai afirmat cu atât de multe prilejuri încât am devenit banal: cu aceștia, cu alții, pe scenă, în fosă și la pupitrul mizanscenelor, Opera Națională București poate concura cu teatre importante ale lumii. Este calea la care, probabil, s-a gândit și managerul Răzvan Ioan Dincă, dacă îmi amintesc interviul acordat postului Radio România Cultural sau declarațiile de la conferința de presă, în care a enunțat și reiterat intenția duelului cu marile scene din străinătate. Să dea Dumnezeu! Să nu fim sceptici! Are hardware-ul la dispoziție. Dar... software-ul? Va reuși? Să vedem.

Contractele onorifice înmânate în cadrul galei au avut un format special, care a inclus primul blazon heraldic din istoria Operei bucureștene, cu valoare de simbol și pentru utilizare ca logo al instituției. A fost creat și prezentat de dr. Tudor Tiron, membru al Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române. Fără să comentez simbolistica și asocierea elementelor conceptuale, Helios-Apollo, coroana, pajura, muzele dansului și tragediei (poate muza asimilată muzicii, Euterpe, și-ar fi avut și ea un loc), remarc înscrișul „Ars gratia artis”, același de pe binecunoscuta emblemă a Casei de filme Metro-Goldwyn-Mayer. Să fie de bun augur și să poarte noroc!

Și pentru că am adus vorba de programările stagiunilor la teatrele mari din străinătate, ei bine, pentru 2013-14 ele au fost deja lansate integral în conferințe de presă și publicate pe website-urile oficiale. Odată parcursă perioada de tranziție a conducerii Operei Naționale București, este cazul să fie anunțate, pentru început măcar cu cadență trimestrială sau semestrială, titlurile spectacolelor, cu distribuțiile rolurilor principale cu tot. Să dăm primele semne de normalitate europeană într-un management modern! Se poate invoca motivul incertitudinilor. Nu contează. Modificările pe parcurs sunt acceptate și practicate și la Viena, și la Milano, și la Paris, și la Londra.

Orchestra pe scenă

dirijorul Cristian MANDEAL

De mult instrumentiștii Operei Naționale nu au mai părăsit fosa, pentru a cânta pe scenă. Raportându-ne tot la declarațiile radiofonice ale managerului, se pare că sistemul va deveni o obișnuință. O idee bună, mai ales pentru programe semi-concertante, precum cele ale galelor și mai ales sub conducerea renumite precum cea a lui Cristian Mandeal, dirijor foarte apăsător în ultimii ani către muzica de operă. Maestrul a fost, de fapt, steaua strălucitoare a seratelor. Cel puțin în 31 martie, geniul care îl stăpânește și-a călăuzit bagheta și spiritul către lecturi importante, induse printr-o gestică simplă, cvasi-teutonică, de comunicare puternică.

soprana Valentina Naforniță
și dirijorul Cristian Mandeal

Orchestra Operei s-a regăsit în sunete mult mai unitare ca altădată, Valentina Naforniță și Cristian Mandeal soprana Valentina Naforniță și dirijorul Cristian Mandeal cu echilibru între partide (merit conceptual al dirijorului), și-a sporit atenția și fermitatea în atacuri, concentrarea, corelarea dinamică optimă cu vocile soliștilor și corului. Singure, alăturările, trebuie să se responsabilizeze. Compartimentul de coarde s-a remarcat încă din debutul uverturii „Olandezul zburător”, apoi prin ampla respirație a uverturii „Tannhäuser” (notabil, misterul imaginii Venusberg-ului), masivitatea sonorităților wagneriene a dominat sala. Așa au fost finalurile maiestuoase și copleșitoare ale celor două amintite pagini, pline de vârtejuri sonore.

Pentru uvertura „Forța destinului” de Verdi, Cristian Mandeal a avut o opțiune personală, cu tempi relaxați și contemplativi care au stimulat pătrunderea în spirit, în timp ce la Marșul triumfal din „Aida” grandoarea a venit din urgența discursului mai mult decât din „așezarea” pe tempi mai largi, monumentali.

Remarcă trei minunate încheieri orchestrale ce au țintit transcendentalul (Adagio după „In fernem Land” din „Lohengrin” în compania corului), esențele răscolitoare (crescendi-decrescendi după „Il lacerato spirito” din „Simon Boccanegra”), poetica astrală (violoncelele după „O, du mein holder Abendstern” din „Tannhäuser”).

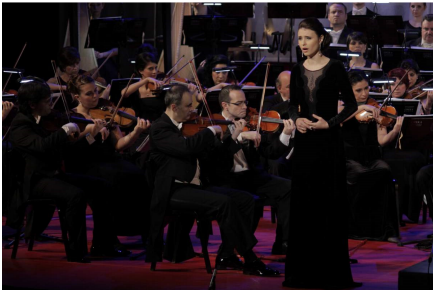
Corul și orchestra Operei

Dacă progresia instrumentală a fost așteptată și evidentă, în schimb Corul Operei Naționale s-a menținut la aceeași înaltă și binecunoscută ștachetă valorică, grație experienței și pregătirii continue asigurată de conducătorul lui de-o viață, neobositul maestru Stelian Olariu.

Și pentru că am vorbit despre tandemul de succes Mandea – Olariu, trebuie să notez că managerul general al Operei le-a oferit Diplome de onoare. Nu numai lor, ci și întregii orchestre (înmânată concertmaestrului Cătălin Țuțuianu), soliștilor Marius Vlad Budoiu, Madeleine și Ionuț Pascu, Șerban Vasile, Andreea Iftimescu.

Vocaliștii

Cu look de lebedă, Valentina Naforniță, cel mai așteptat oaspete, a expus un glas în care porțiunea centrală a registrului a plăcut din start grație consistenței și rotunjimii, în condițiile unei fluente derulări sonore.

soprana Valentina Naforniță

Soprana dezvoltă o frumoasă și sensibilă frazare, construiește elegant, integrează nuanțe potrivite, ce merg până la pianissimo. Așa a fost în aria Gildei „Caro nome” din „Rigoletto” (la care a preferat o alternativă mai puțin solicitantă a tradiționalei vocalize supraacute) și, îndeosebi, în rar cântata „Non so le tetre immagini”, aria Medorei din „Corsarul” de Verdi. Și nu în ultimul rând, din nou ca Gilda, în cvartet, alături de Alexandru Badea, Șerban Vasile și Andreea Iftimescu.

Marius Vlad Budoiu este, la ora actuală, tenorul wagnerian de unicitate în România. Zeci de ani au trecut de când Ludovic Spiess sau Cornel Stavru erau Lohengrin, Tannhäuser, Siegmund... În aria „In fernem Land” din „Lohengrin”, clujeanul a oferit o narațiune iluminată interior, s-a transpus senin și calm, ne-a transpus în atmosferă către încheierea eroică „Vom Gral ward ich zu euch daher gesandt; mein Vater Parzival trägt seine Krone, sein Ritter ich bin Lohengrin genannt”. Superb pânăș!

O lectură plină de aplomb a adus și soprana Madeleine Pascu în balada Sentei „Traft ihr das Schiff im Meere an” din „Olandezul zburător”, în care vocea a sunat bogat pe registrul de glas intens solicitat, cel median.

basul Dan Paul Dumitrescu

Dan Paul Dumitrescu a oferit două arii, „Il lacerato spirito” din „Simon Boccanegra” și „Come dal ciel precipita” din „Macbeth”, prilejuri pentru înfățișarea unei voci impunătoare și omogene de bas, corect pliată stilului verdian și cu atacuri de sunet bine articulate (momentul „Il mio pensiero” din „Macbeth”).

M-aș fi așteptat ca artistul să nu fragmenteze cu respirații „furate” unele desene muzicale („... strazio d'infamia e di dolore” sau „... prega, Maria, per me” din „Simon Boccanegra”) și, în plus, să profite de finalul (Mi natural) al ariei lui Banquo din „Macbeth” pentru o expunere lungă și susținută, ca încheiere autentică și de impact a ariei.

tenorul Alexandru Badea și baritonul Șerban Vasile

Pe tenorul Alexandru Badea nu-l mai ascultasem de multă vreme. Am regăsit excelenta plasare a sunetului care face ca vocea să fie penetrantă, cu „squillo” și acute incisive (un exemplu, nota de Si bemol, „mio Rodrigo, t'allontani da me?”, interval de octavă ascendentă în duetul cu Posa din „Don Carlos”), am regăsit apetența pentru cantilene și iau drept pildă prima frază a ariei „Quando le sere al placido” din „Luisa Miller” de Verdi, expusă moale și unduitor. În rest, am fost surprins de excesul de exprimări depărtate de romantismul verdian, ce au încercat o apropiere total nepotrivită de estetica veristă și chiar expresionistă: aparté-uri, pianissime care nu-și aveau locul, efecte lipsite de gust (atacul „pe dedesubt” al primei fraze „Oh! fede negar potessi agl'occhi miei!” a recitativului ariei din „Luisa Miller”). Sunt numai câteva notații dintr-un talmeș-balmeș stilistic. Artistul a cântat cel mai mult în gală și a avut repertoriul cel mai dificil, arie, duet, cvartet. Să fie oare cauza unei ușoare răgușeli în finalul ariei din „Luisa Miller”?

Ar mai fi o chestiune de etică și etichetă. Oricât de cald ar fi fost în sală, mă întreb cum a fost posibil ca Alexandru Badea să renunțe la un moment dat la sacoul smokingului de concert, pentru ca să apară în... vestă?! Gestul a rămas, chiar dacă artistul a revenit ulterior la eleganta vestimentație inițială.

Un „miscast” din perspectiva culorii timbrale raportată la vocalitatea scriiturilor a fost alegerea glasurilor tinere ale Andreei Iftimescu, mezzosoprană lirică, pentru pagina de implicare dramatică a ariei Azucenei „Stride la vampa” din „Trubadurul” și baritonului Șerban Vasile, cântăreț inteligent și cu pronunțată tentă lirică, pentru consistentul rol al Marchizului de Posa, în duetul cu Don Carlos.

Pe o altă linie, după explorări valabile de puternice personaje romantice și veriste, la care s-a adăugat strivitorul rol titular din „Oedipe” de Enescu, excelentul bariton Ionuț Pascu s-a văzut în fața acestui veritabil lied care este aria lui Wolfram din „Tannhäuser”. A tratat pagina fără imaginația invocării Luceafărului nocturn.

Ambientul

Fațada teatrului iluminată colorat, covor roșu, hostese, strălucire orbitoare a pardoselii de marmură din foyerul parterului, proaspăt recondiționată (urmează restul finisajelor interioare?), expoziție de carte, stand de CD-DVD-uri, tablouri cu mari artiști din trecutul Operei Naționale (mult prea puține, se pare că urmează să fie adăugate și altele), documentații luxoase bilingve (română-engleză) pentru presă, programe de sală cu nimic mai prejos, afișele galei la vânzare, sesiune de autografe cu participarea tuturor performerilor, public entuziast și, bineînțeles, flori. Atmosferă de sărbătoare. Consemnez și partea oficială a seriei, cu alocuțiunile ministrului Culturii Daniel Barbu și directorului general al Operei Naționale București.

Foto: Alexandru CONSTANTINESCU.